

*“Nihil ex omnibus rebus humanis est praeclaris, aut
paestantius quam de republica bene mereri.”*

Cicero

O BIBLIOTECĂ PENTRU TREI MILENII

Cât de potrivite sunt cuvintele din maxima lui Cicero prin traducerea lor: “Dintre toate satisfacțiile omenești nimic nu este mai onorabil și mai important decât să meriți cu adevărat recunoștință” – ca reflecție a implicării fiecăruia dintre noi în compartimentul în care suntem responsabili.

Într-o lume supusă schimbării, mereu flămândă de nou și de bine, biblioteca poartă pecetea de înfrigurare, de largă cuprindere, de poartă deosebită și de gând înainte al timpului nostru. Ceea ce este aproape cert, este faptul că în două locuri

OMUL nu poate face răul din lume: într-un templu și într-o bibliotecă, iată de ce trebuie să fie ocrotite bibliotecile și respectați cei ce trudesc în ele!

Binecuvântat este un lăcaș de cultură care are rădăcini adânci în istorie și nume ilustre care i-au pus temelia. Mulți foști elevi și profesori ai acestui liceu, prin valoarea lor spirituală, au întregit creația de geniu a Colegiului Național “Ștefan cel Mare” din Suceava. Îi amintesc doar pe aceștia: S.Fl.Marian, Ion Nistor, Leca Morariu, Victor Morariu, Mitropolitul Silvestru Moraru, Epaminonda Bucevschi, Arhip Roșca, Liviu Marian, C.Porumbescu, Cristofor Simionescu, Eusebie Popovici, Samuil Isopescu, V.Bumbac, Ilie Toronțiu, Gherasim Buliga, Leonidas Bodnărescu și mulți alții – a căror nume au alcătuit adevărate lexicoane.

Răsfoiesc cu emoții paginile Anualelor, de la ființare – 1860 și până astăzi, documente care au fost păstrate și am continuat să le păstrez, întrucât oglindesc imaginile generațiilor de școlari și profesori care s-au succedat întru veșnicia spiritualității în această parte de țară.

Ca să pot vorbi de biblioteca de azi nu-mi îngădui să nu reactualizez biblioteca de la începuturi... dacă deschidem Anuarul 1863, primul care vorbește de înființarea bibliotecii noastre, pe atunci a Ober-Gymnasium-ului din Suceava, avându-l ca director pe prof. dr. J. Marek, aflăm că în

biblioteca existau doar 33 de titluri! Predominantă era opera marilor poeți latini: Ovidiu, Livius, Salustius; din literatura greacă: Platon, Xenopol, Euripides, Herodot; reviste pentru gimnaziu; revista elevilor de la școala reală “Zeitschrift für Realschulen”; dicționarul filologic de Cipariu în patru exemplare și, citez: “cam atât!”

Înfiriparea bibliotecii s-a început cu doar 33 de titluri (în 2-3 și mai multe exemplare), 8 atlase, mulaje și albume. Abia în 1866 s-a remarcat o ușoară sporire a fondului de carte. În revista liceului “Für die Schulerbibliothek” “se notează cu bucurie...” apariția a 47 de volume, tratând problematici de literatură germană, istorie, geografie, geologie, astronomie, dicționare “Buch der Natur”, “Compendiu de istorie a Transilvaniei” de Rusu, “Istoria Daciei” de Fotino, “Istoria românilor” de Laurian și altele.

În anul 1868, ca o noutate, biblioteca pune la dispoziție, pe lângă o puternică literatură în traducere germană și “Principii de limbă și scriptură” de Burla, “Bibliografia cronologică română” de Preda, Dicționar latin-român de Laurian, Dicționarul limbii române de Cipariu, Gramatica Limbii Române de Cipariu etc. În anul școlar 1867-1868, biblioteca “vourden engeschafft” pune la dispoziție 29 volume din literatură latină în traducere germană din Vergilius, Horatius și alții. În același an școlar 1867-1868, pentru biblioteca școlară s-au primit 38 de titluri, unele în 2-9 exemplare. De pildă, dicționare: francez-german, italian-german, literatură germană pentru copii, “Istoria românilor” de Heliade, “Traian în Dacia” etc. Biblioteca noastră pune la dispoziție la ora aceea lucrarea “Prima expoziție dalmato-

croato-slavonă” din 1864, “Privire asupra moșiilor mănăstirești” de prof. Pumnul și altele.

După meticuloase răsfoiri în diferite documente, întorcându-mă în timp, adică în anul 1881 (...după 21 de ani de la ființare!) biblioteca avea doar 263 de volume!

Plăcut m-a impresionat existența în dotarea bibliotecii a unui număr mare de discuri de muzică cultă și chiar melodii intime de Crețeanu și... poezii românești pe disc de Bolintineanu și Boliac.

Menținerea limbii germane ca limbă de predare în liceu timp de 21 de ani de la ființare nu satisfăcea, firește, cerințele românilor. De aceea, printr-un Ordin al M.E.I. Viena din 7 iunie 1882 se decide înființarea primei clase paralele cu predare în limba română. Profesorii români care funcționau la ora aceea în școala noastră alegeau pentru bibliotecă “...cu atență aplecare, carte de literatură elină și latină...”! Bine știm că până la sfârșitul veacului al XIX-lea instrucția școlară a fost preponderant umanistă și nu e de mirare că limbile clasice ocupau un loc de seamă, absolvenții de atunci întreținându-se în corespondență în mod curent în aceste două limbi – parafrazez mărturiile profesorului Emanoil Antonovici, fost elev și profesor de matematică la acest liceu.

Până la primul război mondial, inventarul bibliotecii consemna 7.000 volume! Ca și celelalte cabinete din liceu, și

biblioteca a îndurat pierderi mari de pe urmele ocupațiilor rusești (ianuarie 1916 – februarie 1918). După primul război mondial, biblioteca a devenit un vraf inform de cărți aruncate la întâmplare. Se știa prin oraș că “...soldații ruși distrugeau cărțile, întrebuintându-le până la combustibil”. S-a pierdut, astfel, și inventarul bibliotecii care fusese încheiat în ziua de 31 august 1914. După o muncă de refacere destul de anevoioasă, în următorii patru ani (1920-1924) biblioteca este pusă iarăși în ordine și cărțile din nou pe raft, “...din ceea ce a mai rămas”! S-a făcut o nouă inventariere, consemnându-se doar 4.891 de volume și broșuri din cele 7.000 volume care au existat înainte de primul război mondial.

În timpul ocupațiilor rusești, 584 volume, dintre care 517 în limba germană și 67 în limba română, au fost distruse “...sub pretextul că au un conținut tendențios austriac”. Abia în anul școlar 1921/1922 s-a făcut prima cumpărătură de 447 volume, “...alegându-se cu grijă din librării ce trebuie unei biblioteci școlare”! Să reținem că anii școlari 1922/1924 au fost ani de reconsolidare a bibliotecii, indicatorul numeric fiind de 5.812 volume și broșuri, proveniența fiind donații de la autorități și instituții, donații ale unor foști elevi și profesori ai liceului.

Perioada de directorat al profesorului V. Burduhos (1918-1938) a atins punctul culminant în evoluția istorică a

liceului nostru, acesta fiind urmat de directorul Ștefan Pavelescu. O perioadă de progresie bugetară pentru bibliotecă au fost anii școlari 1930/1939, cu încă 1.620 volume, reprezentând cumpărături și donații (...autorități, instituții), autori de carte și alte persoane (donații făcute de Liga culturală la intervenția domnului profesor universitar N. Iorga – 50 exemplare și a domnului I. Dragoslav.

În anul școlar 1923/1924, biblioteca a sporit cu 308 volume și broșuri. S-au primit donații de la autorități și instituții: “Casa școalelor”, “Liga culturală din București” și altele. La începutul anului școlar 1925/1926, biblioteca profesorală avea 5.812 volume și broșuri. S-a mai primit în același an o donație de 59 volume astfel încât, la începutul anului școlar 1926/1927, erau 5.871 volume. La dispoziția colectivului didactic se aflau aproximativ 30 reviste (“Revista ideilor”, “Viața românească”, “Biserica ortodoxă română”, “Cultura populară” și altele).

În biblioteca elevilor, la numărul arătat mai sus s-au mai adăugat prin donații „Casa școalelor” – 46 exemplare din partea domnului profesor M. Cărăușu; s-au mai cumpărat 175 exemplare și s-a ajuns ca biblioteca elevilor să dispună de 2.496 volume.

La inventarul din 31.12.1927, biblioteca liceului avea 5.871 volume (biblioteca profesorului) și 2.496 volume în cea

a elevilor. Apare ca o nouă noutate „biblioteca pauperum” cu 2.020 manuale școlare.

În anul școlar 1928-1929, numărul cărților din biblioteca profesorilor a sporit cu 452 volume și broșuri care provin din cumpărături - 117 volume și din donații de la autorități și diferite instituții și autori precum domnii Leca Morariu, dr. I. Nistor, dr. Eusebie Popovici și alții.

În anul școlar 1929/1930, biblioteca a sporit cu 1.626 volume și broșuri, spor care provine din cumpărături - 64 volume și donate de autorități – 227 volume.

Din fosta „bibliotecă pauperum” au trecut în biblioteca profesorilor 150 volume. În ziua de 31.12.1930 sunt existente în bibliotecă 8.055 volume și broșuri.

Din 1921/1939 (18 ani!) – sporul bugetar de carte a ajuns la 13.624 volume în valoare totală de 813.580 lei.

Dacă înainte de primul război mondial, scriptele consemnau în evidența bibliotecii 7.000 de volume, din care după război au fost salvate doar 4.891 de volume, în anul 1940 inventarul bibliotecii însuma 13.624 de volume în valoare totală de 813.580.

A urmat și tăvălugul celui de-al doilea război mondial care a distrus destul! O mare parte a fondului de carte a intrat în vremea aceea pe mâna așa zișilor „orientați” care au speculat momentul tulbure al istoriei. Datorăm recunoștință

bibliotecarului din vremea aceea Dimitrie Grigorovici care a avut prezența de spirit de a adăposti cărțile în beciul liceului, până a trecut furia celor puși de distrugeri.

După 1950, mai exact în 1954, următorul bibliotecar Ianovici Filomela, a scos la iveală comoara ascunsă, parte din ea aflată pe calea distrugerii, din pricina umezelii și a mucegaiului, mai cu seamă a Fondului documentar, pe care le-a îngrijit, conservat și așezat zecimal.

Adresez recunoștință predecesorilor bibliotecari care au activat permanent pentru păstrarea și perpetuarea cuvântului scris!

O altă etapă cu reprezentantul ei, din existența bibliotecii noastre este, spre apreciere, prin d-na bibliotecar Hostiuc Aurelia care, cu onestitate și atentă tehnică de lucru, a înseriat zecimal cărțile intrate în dotare. La plecarea ei în pensie am reținut o serie de recomandări care, pe parcurs, mi-au fost de real folos. Ca la orice moștenire, alături de documentul testamentar, am preluat și confesiuni ce țin de intimitatea spațiului și a relației de lucru cu anumite persoane – adevăruri neplăcute ce s-au repetat.

Și-mi permit să spun că OMUL nu are un cuvânt mai nobil pentru a arăta cine este, decât numele său! Poți oare cuprinde bogăția caracterului unui OM în cuvinte? Nu este ușor să vorbești despre tine însuși dacă, spre fericirea ta, ai vrut

să rămâi „în picioare” și să nu-ți lași coloana încovoiată de oboseală și de trecerea timpului. Lucrul cu cartea impune aplecare, meticulozitate și mult bun simț.

În 1966 a apărut ca instrument de lucru, Registrul de mișcare a Fondului din care reiese că biblioteca liceului avea în 1966 – 18.955 volume în valoare totală de 294.553 lei.

Din 1966 – 1990, biblioteca a sporit până la 38.000 de volume în valoare totală de 593.720 lei.

În anul 2000, când am împărtășit și bucuria sărbătoririi aniversare a celor 140 de ani de ființare, s-a marcat și necesitatea continuării activității bibliotecii pe coordonatele unei modernizări firești. Așadar, în martie 2000, biblioteca noastră raporta 44.550 volume în valoare de 23.150.380,00 lei din care 9.601 carte veche – Fond documentar și 10 cărți de Patrimoniu!

În perioada 2000 – februarie 2006, sporul bugetar al bibliotecii este de 2.836 volume în valoare totală de 231.138.842,40 lei. Alăturându-se celor 47.386 volume, totalizează suma de 254.289.222,42 lei.

Prin grija domnului profesor Director, Popescu Dan, biblioteca a primit titluri valoroase care abordează problematici diferite: literatură română și universală, dicționare, enciclopedii, importante culegeri de probleme de fizică, chimie și matematică – utile competitorilor județeni și

naționali și nu numai acestora. Iată câteva din titluri: „Introduction to Botany” de Murray W. Habors, „Human Anatomy – Physiology de E. Marieb, „University Physics” de Freedman, „Physics” de R.Knight, „Enciclopedia Bucovinei” de E.Satco; „PHP 5” – de John Coggeshall, SAMS Publishing, SUA, 2005; „Management” de Stephen P. Robbins; „Organizational Behavior” de Stephen P. Robbins; „Management” de Michael A. Hitt; „Simply C++” de H. M. Deitel; „Sociologie”, Anthony Giddens; „Istoria literaturii române contemporane 1941-2000” de Alex Ștefănescu; „Dicționar de istoria și filosofia științelor” de Dominique Lecourt; „Enciclopedie de filosofie și științe umane” și multe alte surse.

Azi, biblioteca noastră funcționează în parametri normali. Lucrările de reconsolidare a liceului au impus vicisitudinile șantierului care ne-au dominat.

O vreme... destulă, toate cărțile din biblioteca propriu-zisă și Fondul documentar și toate manualele școlare au fost depozitate în condiții nepermise. Cu voie sau fără voie, cărțile și-au sporit coeficientul de uzură fizică. Readucerea cărților în spațiul moștenit a impus igienizarea, recondiționarea și reordonarea zecimală. Muncă cu migală și pricepere și, nu în cele din urmă, focar ce mi-a afectat sănătatea. Neprecupețind timpul, m-am aplecat asupra fiecărei cărți – mică sau mare,

groasă sau subțire – toate au fost scuturate, spălate, recondiționate, ștanțate și poziționate la raft, respectând rigorile zecimale ale CZU-lui Internațional. Alături de aceste valori supuse degradării, mult controversata mea existență în același spațiu, veghea stresant această stare de necesitate.

Cunoașterea aprofundată a existentului din Fondul documentar în gotică, greacă, latină și franceză presupune o documentare atentă și pe termen nelimitat. Doresc să fac distincția dintre „carte veche” străină, apărută până la anul 1700 și „carte veche” românească, apărută până la 1830.

Clasificându-le, în județul nostru mai există 4(patru) „cărți de patrimoniu” și anume în biblioteca Liceului „Eudoxiu Hurmuzachi” Rădăuți, 2(două) volume „carte veche” – „Catavasier de Râmnic” și „De Obste Gheografie” de Iași la Universitatea „Ștefan cel Mare” Suceava, vom găsi 1(una) Biblie de Blaj și la Liceul industrial nr.3 Suceava, 1(una) „Cazania” de Râmnic.

În liceul nostru sunt 10 (zece) „cărți de Patrimoniu” – „Epistolarum” M.T. Cicero (1581); „Opera mathematica” de Franciscus Vieta (1646); „Supplementa Liviana” (1662) de Joh.Freinshemio; „Grammatica daco-romana sive Valachica – Joannis Alexi (1826) – 2; „Notae politicae” – G. Cornelii Taciti (1661 și 1700); Carl Christian Erhard Schmid „Moralphilosophie” (1703), „Iunie intreita” (chirilic) 1831;

„Dictionaire en trois langues” (espagnol, françois, italien) – 1671.

De asemenea există 9.601 „carte veche” începând cu secolul XVII până la Marea Unire, când începe o nouă etapă istorică. Astfel de cărți vechi, prin trăinicia lor, vom găsi și la Mănăstirea Putna, Mănăstirea Dragomirna, Muzeul lemnului Câmpulung Moldovenesc, Fondul Documentar Simion Florea Marian.

Să nu uităm că plaiurile pe care trăim au îndurat tăvălugul a două războaie mondiale și au fost inevitabile pierderi de valori din care unele nu se vor mai recupera niciodată. Ceea ce a mai rămas posterității sunt monumentele voievodale, cimitirile cu mormintele unor personalități și biblioteci salvate de oameni inimoși care, eludând porunca de distrugere a cărților, le-au ascuns și ocrotit cu riscuri inimaginabile.

Aceste surse valoroase de cercetare a trecutului spiritual al Bucovinei a sporit și datorită profesorilor români care au funcționat la data aceea în școala noastră și care procurau pentru biblioteca liceului carte de literatură latină și elină, care acum sunt comori în Fondul nostru documentar.

Până la sfârșitul veacului al XIX-lea, instrucția școlară a fost preponderent umanistă, matematica având statut de dexteritate (parafrzez prof. Emanuil Antonovici). și nu e de

mirare că limbile clasice ocupau un loc de seamă. Profesorii familiarizau elevii cu ideile lui Platon, cu noblețea de simțire și cugetare a lui Socrate, cu narațiunile lui Herodot, cu tragediile lui Sofocle, cu eroii lui Homer, cu limba lui Livius, cu stilul lapidar al lui Tacitus, cu aventurile lui Eneea de Vergiliu, cu filosofia simplistă și practică a lui Schüller, cu pastelurile și comediile lui V. Alecsandri, cu amintirile lui Creangă, cu minunatele creații poetice ale lui Eminescu – dar nu numai atât – toate acestea duceau la continuarea unei profunde educații naționale. Activitatea folclorică, de pildă, a lui Simion Florea Marian, care-și făcea colaboratori din elevii săi, îndruma aceste mlădițe spre viața sufletească a poporului.

Oare ce se întâmplă azi, e permis să ne dea o stare de resemnare? Să acceptăm „curentul” și mai mult ... Să-l urmăm?

Trăim un timp când apetența pentru lectură a celor tineri scade și semnificația pe care o poartă cartea în substanța ei spirituală se estompează. Aportul bibliotecarului ca persoană fizică, tânăr sau mai puțin, jovial sau intransigent, fericit sau deloc, într-un caz sau în altul, inițiativele în stimularea apetitului pentru lectură sunt slab rezonante.

Chemarea pentru lectură pornește înainte de toate din inima fiecăruia – din zestrea genetică moștenită și, nu în cele din urmă, din recomandările pilduitoare ce trebuie să vină din

partea profesorului diriginte și, mai cu seamă, a dăcălului reprezentant al catedrei de Limba și literatura română, cu har special spre această lume a visurilor plăcute. Chiar dacă noile tehnologii de informare câștigă tot mai mult teren, biblioteca rămâne un reper tot atât de important precum școala. Frecventarea bibliotecii ca o obligativitate – nu dă roade.

Mă regăsesc adesea în omul care trebuie să învețe elevul că lectura este o școală, dar nu o școală cu catalog și recreație mare, este o școală în care nu se predă, ci se creează alese stări de spirit! Aceste stări alese prind rădăcini în suflete alese, în desăvârșirea cărora își dau concursul și dascăli aleși!?

Constat frecvent diferențe de atitudini, de interes, de mod de adresare de la o clasă la alta. Cu certitudine este și mesajul îndrumătorului în relația cu biblioteca.

Biblioteca se confruntă și cu procesul continuu de înzestrare a fondului de carte, just raportat pe domenii.

Posibilitățile de achiziții sunt reduse, prețurile cărților sunt într-o continuă creștere, iar cele pe care le avem îmbătrânesc. Excluderea din inventar nu este o problemă simplă – ci chiar foarte serioasă! Schimbarea programei școlare a găsit bibliotecile nepregătite. Vulnerabile dintotdeauna, bibliotecile, care se numără printre cele mai vechi instituții ce determină progresul societății, au fost lăsate în ultimii ani la pauperizare.

Indiferent de numărul mare și variat al purtătorilor de informații care sunt acum – radio, TV, discuri, bandă magnetică, CD-uri și câte vor mai apărea, nimic nu poate înlocui cartea. Peste timpuri (?) cartea va educa, emoționa și vor visa generații întregi de elevi.

În absența culturii umaniste, oare OMUL nu riscă să iasă din regnul său și să devină o curiozitate jalnică a naturii, iar dragostea, prietenia, mila, iertarea, altruismul să-și piardă dimensiunea și profunzimea? Binele, frumosul și adevărul să devină noțiuni anacronice și ridicole în mileniul al treilea, în care ar trebui să găsim mai multă speranță și încredere în puterea omului de a fi el însuși. Cărțile „cele de căpătâi”, cărțile purtătoare ale tradițiilor, istoriei au fost și vor rămâne baza școlii românești și în noul mileniu.

Bibliotecar Victoria Ursu